

Předcházení šoku z reality u budoucích učitelů mateřských a základních škol v období profesního startu

Studijní opora č. 3

KONCEPCE PEDAGOGICKÉ PRAXE pro (ne)učitelské studijní programy na Fakultě humanitních studií UTB ve Zlíně

Autorka: doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.

Spolupracovaly garantky studijních programů UMŠ a 1SZS:
doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.
prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc.

2018

Projekt Fondu vzdělávací politiky MŠMT

OBSAH

1	ÚVOD.....	4
2	VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY (UMŠ)	5
3	MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY BUDOUCÍHO UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ.....	8
4	DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ – CO MÁ OBSAHOVAT PORTFOLIO.....	13
5	VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU	21
6	MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY PRO ABSOLVENTY PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ.....	25
7	DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ PP. 27	
8	VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU UČITELSTVÍ PRO PRVNÍ STUPEŇ ZŠ (U1SZS)	35
9	MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY BUDOUCÍHO UČITELE PRVNÍHO STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ	41
10	DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ U1SZS.....	47

1 ÚVOD

Milí studenti, vážení fakultní učitelé,

možná některé z vás překvapí, že již v úvodu je napsáno, že překládáme koncepci učitelských i nečitelských programů.

V nové struktuře vzdělávacích oblastí, které jsou schváleny jako podklady pro tvorbu akreditačních spisů, je studijní program Předškolní pedagogika zařazen mezi nečitelské programy. Proto je v názvu studijní opory toto vyznačeno.

Cílem předloženého materiálu je především to, aby měli jak fakultní učitelé, tak studenti našich studijních programů jasnou představu o koncepci, kterou Ústav školní pedagogiky prosazuje. Jsme toho názoru, že jenom kvalitní týmová práce všech složek, tedy akademických pracovníků, fakultních učitelů a studentů, může pomoci k tomu, aby se studenti při nástupu do praxe cítili jako profesionálové.

Dobře připravený student je schopen lépe zvládnout i krizové situace, které na něj čekají, a může tak lépe zvládat prvotní šok z reality.

Studijní opora vychází z aktuálních akreditačních spisů.

2 VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY (UMŠ)

Východiskem koncipování programu Učitelství pro mateřské školy byla relevantní kvalifikace učitele mateřské školy jako faktoru ovlivňujícího kvalitu jeho výchovně-vzdělávací práce. Učitel s vysokoškolským vzděláním je profesionál, jenž je schopen zabezpečovat péči a vzdělávání dítěte v předškolním věku, garantovat uspokojování jeho potřeb s ohledem na jeho individuální dispozice a zájmy. Na učitele to klade nároky na rozvíjení širšího spektra odborných i osobnostních kompetencí a uplatňování profesní autonomie a odpovědnosti. Program poskytuje absolventovi takový přehled, oporu v teoretickém zázemí a empirii z dění v mateřských školách, aby byl schopen realizovat kvalitnější, pro dítě konformnější edukační činnost v porovnání se středoškolsky vzdělaným učitelem. Je totiž schopný integrovat důkladné teoretické vědění a praktické zkušenosti a uvědomovat si různé aspekty a diference poznávání dítěte s ohledem na jeho věk. Profesionalita učitele mateřské školy je v programu propojena i s rozvojem jeho sebepojetí a profesní identity, která je vnímána jako významná determinanta činnosti učitele mateřské školy, především ve vztahu k okolí a prostředí, ve kterém se pohybuje a kde vykonává veřejnou službu.

K zásadním faktorům, na které reaguje studijní program, je také spolupráce s praxí a odborníky, kteří působí v mateřských školách. Tito odborníci vstupují do výuky v samotném programu. Studenti také pro praxi mohou připravovat různé metodické materiály, které vznikají v průběhu jejich studia a jsou následně aplikovány v zařízeních, kde studenti působili a možná také budou působit.

Absolvent programu Učitelství pro mateřské školy je způsobilý k vykonávání profese učitele v mateřské škole a ve specializovaných předškolních zařízeních. Dokáže projektovat a implementovat edukační činnost v institucích předškolního vzdělávání a v zařízeních volnočasových aktivit pro děti předškolního věku. Má vědomosti o kulturních a sociálních souvislostech výchovy a vzdělávání, zná základní psychologické podmínky výchovy a vzdělávání a umí připravovat a aplikovat didaktické programy se zaměřením na předškolní věk.

V souladu s rámcovým profilem absolventa (v oblasti vzdělávání) učitelství má absolvent tohoto programu předpoklady pro výkon profese učitele mateřské školy a disponuje širším spektrem profesních odborných znalostí, které předpokládají dílčí:

- znalosti různých interpretací biologického a psychického vývoje dítěte předškolního věku ve vazbě na jeho vzdělávání;
- znalosti psychologických aspektů vývoje dítěte předškolního věku s ohledem na jeho specifické potřeby;
- znalosti sociálních determinantů vzdělávání dítěte předškolního věku s ohledem na možné difference v kulturním kapitálu rodiny, ze které přichází;
- znalosti a porozumění teoriím výchovy a vzdělávání ve vazbě na předškolní vzdělávání;
- znalosti didaktických strategií a možností projektování edukačního působení na dítě v předškolním věku;
- orientaci v širších filozofických, sociálních a politických souvislostech předškolního vzdělávání a reflexi etických aspektů práce s lidmi;
- základní orientaci ve školské legislativě s ohledem na fungování mateřské školy a ostatních předškolních zařízení;
- porozumění požadavku studovat a interpretovat vědecké texty z pedagogiky a ostatních vědních disciplín ve vazbě na předškolní vzdělávání.

Absolvent disponuje rovněž profesními i odbornými dovednostmi, prostřednictvím nichž je schopen:

- implementovat vytvořené vzdělávací projekty v předškolních zařízeních a hodnotit jejich výsledky;
- plánovat, metodicky zpracovávat a realizovat konkrétní didaktické projekty pro jednotlivé součásti obsahu předškolního vzdělávání;
- plánovat a realizovat vzdělávací programy pro celé předškolní vzdělávání;
- připravit a realizovat projekty pro volnočasové aktivity dětí v předškolním věku;
- vytvářet vhodné psychosociální prostředí pro cílevědomý rozvoj dítěte v předškolním věku;
- diagnostikovat, hodnotit a pedagogicky intervenovat do rozvoje dítěte s ohledem na jeho individuální vývojové možnosti a rodinné zázemí;
- přiměřeně komunikovat se zákonnými zástupci dítěte a jinými spolupracujícími subjekty;
- komunikovat v anglickém jazyce.

3 MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY BUDOUCÍHO UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ

Promyšlený model praxí je nedílnou součástí naplňování koncepce studijního programu Učitelství pro mateřské školy na Fakultě humanitních studií UTB ve Zlíně.

Povinné odborné praxe mají v rámci studijního programu graduující charakter. Znamená to, že student postupně proniká do prostředí mateřské školy, nejdříve jako pozorovatel, později se stává na kratší, potom delší dobu jeho aktérem. Zapojuje se i do jiných aktivit v regionu a na univerzitě, kde je předkládána přímá i nepřímá činnost s dětmi v předškolním a mladším školním věku.

Ve studijním programu se rozlišují tyto druhy pedagogických odborných praxí:

1. dílčí praxe - praktické pedagogické projekty
2. průběžná praxe
3. výcviková praxe
4. souvislá praxe
5. tvorba portfolia a zpracování deníku učitele

Dílčí praxe - praktické pedagogické projekty

Jde o nspecifickou praxi, která zahrnuje rozličné typy úloh orientovaných na praktickou pedagogickou činnost v rámci teoretických kurzů. Vyučující si například v rámci těchto projektů může zvolit jednorázovou formu exkurze, během které může dokumentovat teoretické postuláty prezentované na svém povinném kurzu. K této formě praxe řadíme předměty Pedagogická propedeutika, Psychologická propedeutika a Didaktika mateřské školy, které jsou zařazeny v prvním ročníku studia.

Průběžná praxe

Jde o specifickou praxi, kde si studenti zkoušejí výuku v rámci obsahového zaměření předškolního vzdělávání na základě jednotlivých didakticky vedených předmětů. Mají možnost úzce spolupracovat a konzultovat s jednotlivými metodiky (vyučujícími), rovněž si vyzkoušet integraci jednotlivých oblastí a jejich témat do jednoho celku. K této formě je možné přiřadit předměty Výtvarný projev dítěte předškolního věku, Hudební tvorba dítěte předškolního věku, Rozvoj základních lokomocí dítěte předškolního věku, Jazyková a literární gramotnost, Rozvoj počátečních matematických představ, Rozvoj přírodovědné gramotnosti v předškolním vzdělávání. Tyto předměty studenti absolvují v druhém ročníku svého studia.

Výcviková praxe

Praxe nabízí možnost ověřit si pedagogické strategie v oblasti zájmových činností dětí předškolního věku. Ve studijním oboru je zastoupená povinně volitelným předmětem Letní škola v přírodě.

V rámci této praxe je možnost zapojení se do přípravy a vedení zájmových kroužků pro fakultní mateřské školy, které zabezpečují studenti na základě svých zájmových aktivit a preferencí. Doposud takto vznikly zájmové kroužky se zaměřením na keramiku, lidové tance, anglický jazyk a podobně. Jsou dobrovolnou aktivitou studentů, která je však příznivě hodnocena při státní závěrečné zkoušce, protože studenti i během tohoto typu praxe zpracovávají své portfolio s přípravami. Prostřednictvím výcvikové praxe studenti mohou přijít do kontaktu s jinými školami než fakultními a mají možnost oslovit, spolupracovat se svým potenciálním zaměstnavatelem v regionu. Při této praxi dochází ke spolupráci s různými

institucemi ve Zlínském kraji, které síťují terén předškolních zařízení. K tomuto typu praxí však patří také projekt fakulty pod názvem Junior univerzita. Autory vzdělávacích projektů pro děti v rámci Junior univerzity, které se realizují v měsíci červenci, jsou právě studenti programu. V rámci výcvikové práce se uskutečňuje rovněž projekt přípravy divadélek pro mateřské školy, projekt výchovných koncertů a přírodovědné projekty pro mateřské školy. Cílovou skupinou jsou především mateřské školy ve Zlínském kraji.

Souvislá praxe

Jedná se o praxi, která tvoří souvislý přechod ke státní závěrečné zkoušce, je přemostěním mezi pozicí a statusem studenta a začínajícím učitelem mateřské školy. Praxe tohoto typu trvá čtyři týdny a probíhá ve fakultních mateřských školách. Student vystupuje v pozici učitele se všemi povinnostmi, které se k ní vztahují. Součástí praxe je příprava portfolia, které student předkládá a obhájí během státní zkoušky.

Tvorba portfolia praxe

Tento typ praxe je zařazený samostatně i proto, že do přípravy těchto materiálů vstupují všechny předcházející praxe, které student během svého studia absolvoval. To znamená, že student začíná pracovat na přípravě svého portfolia praxe už v prvním ročníku po absolvování předmětu Pedagogická propedeutika. Tam dostává možnost zpracovat například charakteristiku fakultních mateřských škol, ale i jiných aktivit, se kterými se setkává.

Deník učitele mateřské školy

Důležitou součástí celé koncepce praxí v oboru je zpracování deníku učitele mateřské školy. Deník není totéž, co portfolio. Deník má osobnější charakter. Je osobním dokumentem studenta a slouží k zaznamenávání proběhlých a subjektivně prožitých situací a událostí. Rozdíl mezi portfolioem praxe a deníkem spočívá v tom, že do deníku si student zaznamenává situace:

- které ho potěšily,
- které ho rozzlobily,
- ze kterých byl smutný,
- které ho překvapily,
- které si nedokáže vysvětlit,
- které si chce dobře zapamatovat (např. pro následné zpracování daného tématu),
- o kterých chce později v klidu popřemýšlet,
- o kterých se chce s někým poradit,
- o které se chce později podělit (na poradě, při přednášce, v článku, v kvalifikační práci),
- různé nápady, náměty na nové aktivity, vtipné výroky či historky.

Deník učitele zároveň slouží k analýzám praxí a je významným výzkumným materiálem pro další směr zkvalitňování pregraduální přípravy budoucích učitelů. Deník může sloužit jako dílčí nástroj pro spolupráci s mateřskými školami prostřednictvím sledování práce začínajících učitelů. Stejně důležitá je pro nás však také komunikace s absolventy fakulty.

Povinné odborné praxe jsou v rámci programu realizovány ve veřejných, ale i soukromých mateřských školách (ve Zlínském kraji), jedna z nich je na Slovensku a jedna má status alternativní školy. Studenti mají možnost pozorovat dění i působit v různých typech škol podle zřizovatele, mají

příležitost srovnání z hlediska využívaných pedagogických přístupů, ale i věkové a sociální struktury dětí. Školy pracují i s dětmi mladšími než tři roky, specificky se věnují i dětem při nástupu do základní školy.

Zcela specifické prostředí se nabízí v univerzitní mateřské škole, kterou UTB ve Zlíně zřídila v roce 2011. Jde o ojedinělý model předškolního zařízení, který funguje na principu firemní školy, ve které jsou při přijímání upřednostňovány především děti pracovníků (akademiků) a studentů UTB. Zároveň je však fakultní školou pro studenty programu, využívá se tak synergický efekt mezi školou, akademií i studenty a jejich přípravou.

Status fakultní mateřské školy má dále Mateřská škola Otrokovice, která má specifické postavení v rámci regionu, protože je řízená jedním ředitelem. Funguje na principu sdružené mateřské školy, kterou tvoří sedm poboček.

Další fakultní školou je Soukromá škola Life Academy v Popradu. Ta má mezinárodní charakter. Studenti mohou v této škole realizovat souvislou praxi ve formě odměny. Tedy dostávají se do ní jenom ti nejlepší. Vedení školy totiž platí ubytování na měsíční pracovní pobyt a všechny stravovací náklady.

Všechny výše uvedené školy pracují ve svých zařízeních také s dětmi mladšími tří let, čím se vytváří prostor pro praktické prohlubování moderních výzev současného předškolního vzdělávání.

Fakulta spolupracuje i s jinými mateřskými školami v regionu, které mají ale v této době status spolupracující instituce. Fakultní mateřskou školou se totiž může stát jedině to předškolní zařízení, které s fakultou spolupracuje i ve výzkumné oblasti a podporuje studenty v jejich inovativních projektech.

4 DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ – CO MÁ OBSAHOVAT PORTFOLIO

Portfolio, které student předkládá po absolvování souvislé praxe, obsahuje:

- a) charakteristika mateřské školy, ve které je student na praxi,
- b) 10 záznamů z hospitací,
- c) 10 záznamů z výstupů,
- d) přehled a harmonogram činnosti studenta v rámci celého dne praxe ve fakultní mateřské škole, každý den – tedy 20 dní,
- e) písemné hodnocení studenta od fakultního učitele,
- f) písemné hodnocení fakultního učitele studentem.

Portfolio praxe má mít svou „štábní kulturu“. Musí být zpracováno v univerzitní šabloně tak, jako by šlo o seminární práci. V případě, že student bude v rámci praxe používat literaturu, je potřebné připojit do portfolio i seznam použité literatury. K portfolio praxe student zpracovává samostatně i deník studenta, ve kterém zachycuje všechno, co zažil. Oba dokumenty po hodnocení souvislé praxe předkládá student ke státní zkoušce. Tyto materiály se studentovi nevracejí. Slouží k výzkumným analýzám pro další zkvalitňování pregraduální přípravy budoucích učitelů mateřských škol.

ÚVODNÍ INFORMACE K PRAXI

Charakteristika školy (cca na 1 stranu) – VLASTNÍ, studentka ji dělá samostatně

Charakteristika školního vzdělávacího programu – vlastní evaluace dle kritérií, které si studentka stanoví sama

Charakteristika třídního vzdělávacího programu – vlastní evaluace dle kritérií, které si studentka stanoví sama (a vycházet při tom z ŠVP)

(A) Struktura hospitačního protokolu – POZOROVÁNÍ

Datum realizace sledované hospitace:

Mateřská škola:

Jméno učitelky:

<p>Téma</p> <p>(student KONZULTUJE s učitelkou) napíše vlastní stanovisko</p>	
<p>Obsahový rámec</p> <p>(student KONZULTUJE s učitelkou) (VLASTNÍ HODNOCENÍ, vyjádření se ke zvolenému tématu v návaznosti na obsah vzdělávání v dokumentech ŠVP, TVP -TP)</p>	
<p>Charakteristika dětí</p> <p>student uvede VLASTNÍ, bez konzultace</p>	
<p>Cíle z pohledu učitele (čeho chce učitel dosáhnout)</p> <p>(student SÁM naformuluje 3 cíle na základě toho, co viděl po dobu výstupu – „DEŠIFROVÁNÍ CÍLŮ“)</p> <p>(cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	
<p>Cíle z pohledu dítěte (co má dítě dělat aby naplnilo stanovené cíle)</p> <p>(student SÁM naformuluje 3 cíle na základě toho, co viděl po dobu výstupu – „DEŠIFROVÁNÍ CÍLŮ“)</p>	

<p>(cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	
<p>Kompetence</p> <p>(na základě stanovených cílů student zformuluje získané kompetence dětí a přiřadí je ke klíčovým kompetencím z RVP)</p>	
<p>Pedagogická strategie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizační formy • metody • prostředky a pomůcky <p>(student SÁM uvede konkrétní pedagogické strategie na základě toho, co viděl po dobu výstupu spolužaček – „DEŠIFROVÁNÍ STRATEGIÍ“)</p>	
<p>Průběh výstupu</p> <p>(PODROBNĚ zachytit průběh výstupu, konkrétně činnosti, uvést i čas, kdy se jednotlivé činnosti realizovaly)</p>	
<p>Hodnocení výstupu</p> <p>(PODROBNĚ se vyjádřit k výstupu učitelky, uvést konkrétní náměty na úpravu a změnu do budoucna, vyjádřit se jak k organizaci výstupu, tak i k obsahovému zpracování a k práci s dětmi; zhodnotit, zda a jak koresponduje učitelkou stanovené téma s pedagogickými strategiemi a výchovně-vzdělávacím procesem) (zpracovat na 1/2 - 1 stranu)</p>	

(B) Struktura protokolu – VÝSTUP

Datum realizace sledované hospitace:

Mateřská škola:

Jméno učitelky:

<p>Téma</p> <p>(student KONZULTUJE s učitelkou) napíše vlastní téma, ne z ŠVP</p>	
<p>Tematický blok, celek</p> <p>(student KONZULTUJE s učitelkou) napíše však návrh vlastního tematického bloku (integrovaného bloku)</p>	
<p>Obsahový rámeček</p> <p>(student KONZULTUJE s učitelkou) v návaznosti na obsah vzdělávání v dokumentech RVP, ŠVP, TVP -TP)</p>	
<p>Charakteristika dětí</p> <p>student uvede VLASTNÍ, bez konzultace</p>	
<p>Cíle z pohledu učitele (čeho chce učitel dosáhnout)</p> <p>(student SÁM naformuluje 3 cíle (cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	
<p>Cíle z pohledu dítěte (co má dítě dělat aby naplnilo stanovené cíle)</p> <p>(studentka SÁM naformuluje 3 cíle pro dítě)</p>	

<p>(cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	
<p>Kompetence</p> <p>(na základě stanovených cílů student zformuluje získané kompetence dětí a přiřadí ke klíčovým kompetencím z RVP)</p>	
<p>Pedagogická strategie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizační formy • metody • prostředky a pomůcky 	
<p>Průběh výstupu</p> <p>(PODROBNĚ zachytit průběh výstupu, konkrétně činnosti, uvést i čas, kdy se jednotlivé činnosti realizovaly)</p>	
<p>Sebehodnocení</p> <p>Vlastní hodnocení – student se vyjádří jak k organizaci výstupu, tak i k obsahovému zpracování a k práci s dětmi (ze svého pohledu – tedy nebudou zde věty „dětmi se to líbilo...“;) zhodnotit, zda a jak korespondovalo stanovené téma s pedagogickými strategiemi a výchovně-vzdělávacím procesem) Využít také popis toho, co se zdařilo, co ne a proč, jak by to mohlo vypadat příště, co se student naučil, co získal... (zpracovat na 1 stranu)</p>	

ZÁVĚREČNÁ HODNOCENÍ

Jméno a příjmení studenta:

Hodnocená fakultní učitelka:

Hodnocení fakultních učitelek studenty – jak studenti vidí spolupráci, jak hodnotí učitelku z hlediska její profesionální polohy ve vztahu k dětem, rodičům a také kolegům (učitelský sbor)

ZÁVĚREČNÁ HODNOCENÍ

Jméno a příjmení fakultní učitelky:

Jméno a příjmení hodnoceného studenta:

Hodnocení studentů fakultními učiteli – jaká byla spolupráce, jak hodnotí studentku jako budoucí učitelku z hlediska její profesionální polohy ve vztahu k dětem, rodičům a také kolegům (učitelský sbor v mateřské škole)

5 VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU

Předškolní pedagogika (PP) Magisterský studijní program „Předškolní pedagogika“ poskytuje absolventovi prohloubení vysokoškolského vzdělání. Studijní program je zaměřen na přípravu odborníků pro práci v oblasti pedagogiky předškolního věku. Tato pedagogická disciplína je poměrně mladou vědní disciplínou a o to více vyžaduje přípravu odborníků, kteří budou její vědecké pilíře posilovat.

V souvislosti s cíli OECD, s postuláty, které jsou zaměřeny na celoživotní vzdělávání, je nevyhnutelnou součástí pochopení toho, jaké je současné dítě a jaké je jeho dětství. Rozvoj vědního oboru, který přispívá k této poznatkové bázi, je proto nesmírně důležitý. Předškolní pedagogika hledá kromě jiného i odpovědi na otázky, které souvisejí s možnostmi rozvoje dítěte v edukační oblasti. Příprava odborníků pro práci v oblasti předškolní pedagogiky je důležitou součástí rozvíjení vědního oboru a jeho etablování v systému pedagogických věd.

Připravit odborníky pro práci v oblasti předškolní pedagogiky znamená zvýšit jejich status a posílit jejich teoretickou a metodologickou přípravu. V těchto liniích je předkládán i akreditační spis. Jedním z cílů studia je vést studenta k pochopení podstaty vědy a podpory výzkumné činnosti, v tomto případě podpory předškolní pedagogiky. Univerzita je totiž institucí, která má mít na zřeteli hledání prostoru pro rozvoj moderní vědy. A proto by měla být vědecká práce součástí činnosti každého vysokoškolského učitele stejně jako studenta. V odborných diskuzích často zaznívá otázka, zda je možné hledat v učitelských studijních programech ono propojení klasického pojetí univerzitního poslání. Předkládaný studijní program představuje právě možnosti takového propojení. Lze toho dosáhnout především vhodnou skladbou studijních předmětů, které by podpořily

funkci univerzitního vzdělávání. Postavení základny studijního modulu v oblasti předškolní pedagogiky na kombinaci teoretických, metodologických, didaktických a praktických komponentů studia, která tak přesahuje utilitární praxeologické pojetí učitelské přípravy, je důležité. Především zastoupení širokého spektra základních a příbuzných i hraničních pedagogických disciplín by mělo poskytovat studentům dobrý základ pro osvojení si kompetencí odborníků, kteří pracují s dětmi předškolního věku.

Studijní program umožňuje prohloubení vědomostí především v oblasti řízení, práce v týmu a také pro teoretickou analýzu kurikulárních dokumentů, která může posloužit metodické práci budoucího odborníka v oblasti předškolního vzdělávání.

Program je koncipovaný tak, aby studenti v průběhu studia měli možnost postupně rozvíjet výzkumné dovednosti a rovněž je ověřovat ve studentských projektech. Fakulta v oblasti specifického vysokoškolského výzkumu podporuje zapojení studentů magisterských programů do projektů IGA. Fakulta také pravidelně organizuje semináře a studentské konference, na kterých se studenti učí svá výzkumná zjištění i prezentovat.

Cílem programu je zvýšit možnosti kvalitní univerzitní přípravy budoucích odborníků, ředitelů mateřských škol, metodiků předškolního vzdělávání v souladu s požadavky vyplývajícími z mezinárodních vyhlášení OECD i ze strategických dokumentů vzdělávací politiky ČR.

Studium vede studenta k osvojení a dalšímu rozvíjení vědomostí a dovedností z oblasti pedagogiky předškolního věku.

Profil absolventa studijního oboru

Absolvent studijního programu dokáže projektovat a implementovat výchovnou a vzdělávací činnost v institucích předškolní výchovy. Má vědomosti o kulturních a sociálních souvislostech výchovy, zná základní psychologické podmínky výchovy a vzdělávání, umí aplikovat pedagogické a didaktické programy příslušných výchovných institucí.

Struktura studijního programu a obsah jednotlivých předmětů jsou zaměřeny na profil absolventa, který má následující podobu:

Teoretické kompetence absolventa:

- zná filozofické a sociální souvislosti výchovného procesu a orientuje se v nich,
- zná teoretické zázemí pedagogiky předškolního věku,
- zná historické zázemí vzniku pedagogiky předškolního věku
- dokáže kriticky hodnotit modely výchovy a vzdělávání,
- ovládá současné modely výchovy, socializace a enkulturace člověka,
- ovládá teoretické koncepce vývojové a pedagogické psychologie,
- zná a umí analyzovat koncepce rozvoje kulturní gramotnosti jako výsledku působení vzdělávání,
- dokáže systematicky a analyticky používat algoritmy v didaktice a jejích oborových součástech,
- zapojuje se do komparativního posuzování kurikulárních strategií v jiných zemích,
- je schopen interpretovat a analyzovat vědecké texty z oblasti pedagogiky, ale i hraničních vědních disciplín o výchově,
- komunikuje odborně v cizím jazyce,
- podílí se na výzkumné práci v oblasti rozvíjení pedagogiky předškolního věku,
- zapojuje se do zpracovávání odborných studií.

Aplikační kompetence absolventa:

- dokáže samostatně projektovat a realizovat výuku na úrovni předškolního vzdělávání,
- ovládá a umí realizovat i metodicko-organizační práci v oblasti předškolního vzdělávání,
- projektuje podpůrné integrační programy pro kulturně odlišné děti,
- analyzuje a posuzuje alternativní programy předškolního vzdělávání,
- efektivně komunikuje s širším prostředím laické i profesní komunity,
- umí připravit projekt pro předškolní vzdělávání v cizím jazyce,
- dokáže kvalifikovaně řídit předškolní zařízení,
- umí připravit studentský výzkumný projekt,
- umí prezentovat svá výzkumná zjištění před odbornou a laickou komunitou.

Mimo uvedené kompetence je absolvent vybaven návykem permanentního vzdělávání se a klíčovými kompetencemi kooperace a komunikace na různých úrovních odborného výchovného prostředí.

Uplatnění absolventa:

- ředitel/ka, vedoucí pracovník/pracovnice mateřské školy, resp. specializovaného předškolního zařízení (po splnění dalších kvalifikačních podmínek),
- pracovník/pracovnice státní správy se zaměřením na agendu dětí ve věku do doby jejich nástupu do povinného školního vzdělávání a problematiku veškerých subjektů pro tyto děti,
- pracovník/pracovnice České školní inspekce (po splnění dalších předepsaných podmínek),
- akademický pracovník v oblasti předškolní pedagogiky (po splnění dalších podmínek – doktorské studium)

6 MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY PRO ABSOLVENTY PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně otevřela v roce 2011 vlastní mateřskou školu v rámci projektu ESF, který je v této době již ukončený a MŠ dále pracuje jako školská právnická osoba, jejímž zřizovatelem je UTB ve Zlíně. Mateřskou školu za roky její existence provázejí velmi pozitivní ohlasy především z řad spokojených rodičů. Mateřská škola kromě jiného výrazným způsobem podpořila kvalitní praxeologickou přípravu budoucích učitelů mateřských škol. Stala se významnou součástí činnosti Fakulty humanitních studií, především oboru Učitelství pro mateřské školy.

FHS při realizaci praxí v oboru spolupracuje s dvěma fakultními mateřskými školami. Univerzitní mateřskou školou a také se sdruženou mateřskou školou v Otrokovicích, která má 7 dislokovaných pracovišť.

Na základě spolupráce s týmem učitelek fakultních mateřských škol FHS, které jsou v oboru pečlivě vybírány, se otevřel prostor pro hledání a ověřování optimálního modelu propojení teorie a praxe v rámci pregraduálního vzdělávání učitelů mateřských škol na FHS. Po první akreditaci bakalářského studijního oboru, která v roce 2009 přinesla možnost pracovat na kvalitní profilaci předškolní pedagogiky, má fakulta absolventy a také zkušenosti.

Model praxeologické přípravy budoucího absolventa magisterského oboru na FHS UTB ve Zlíně

Nejzásadnější změny tohoto oboru se po analýze oboru týkaly koncepce praxí. Snahou bylo koherentní propojení předmětů didaktického charakteru s možností jejich aplikace v přímé činnosti s dětmi předškolního věku.

Proto vznikla nová struktura předmětů, jejíž přímou součástí jsou i praxe.

Formy pedagogických praxí

- a) dílčí praktické pedagogické projekty,
- b) průběžná praxe,
- c) výcviková praxe,
- d) souvislá praxe,
- e) tvorba portfolia praxe a zpracování reflexivního deníku učitele.

Je nutno dodat, že nejde o profesně zaměřený, nýbrž akademický studijní program a tomu odpovídá také počet hodin souvislé pedagogické praxe ve studijním plánu. Portfolio praxe již studenti získali a obhájili v předchozím (bakalářském) studijním programu. Studenti mají možnost v rámci magisterského studia Předškolní pedagogika realizovat svou pedagogickou praxi také ve státní správě např. na krajských úřadech.

7 DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ PP

ČÁSTI PORTFOLIA

Každý student bude mít po absolvování praxe samostatně zpracované následující součásti PORTFOLIA. Portfolio se vkládá do šablony tak, jako ostatní práce, dokumenty vznikající v rámci ostatních předmětů.

Povinná část PORTFOLIA:

- A) **Hodnocení studenta na praxi.** Doklad o absolvování praxe od instituce, ve které praxe probíhá - zpracované 1x
- B) **Identifikace studenta a instituce** (ve které praxe probíhá) - zpracované 1x
- C) **Celková charakteristika dětí**, se kterými přicházel student do kontaktů v rámci praxe - zpracované 1x
- D) **Náslech, hospitace, pozorování** (jiná osoba ve výuce) - zpracované 10x
- E) **Analýza zvoleného školního vzdělávacího programu** – zpracované 1x
- F) **Závěrečná reflexe** - zpracované 1x
- G) **Autobiografický (osobní) popis profesního vývoje studenta** - zpracované 1x
- H) **Deník studenta** – zachytává celkové dění, činnosti a aktivity instituce a studentka v jejich rámci
- I) **Hodnocení instituce studentem** – zpracované 1x – odevzdává se vyučující, nepředkládá se k státní zkoušce

Nepovinná část PORTFOLIA:

- **seminární práce** k zvoleným absolvovaným předmětům podle vlastního výběru
- **materiály, podklady k praxím k absolvovaným předmětům** podle vlastního výběru
- **jiné materiály, pomůcky, hodnocení dokladující studium a aktivity** v průběhu studia (Junior Univerzita, Filmový festival, studentské konference, participace v IGA projektu apod.

A) Hodnocení studenta na praxi. Doklad o absolvování praxe - 1x

**HODNOCENÍ STUDENTA NA PRAXI
DOKLAD O ABSOLVOVÁNÍ PRAXE**

Po ukončení souvislé praxe provádí zástupce instituce na základě pozorování a spolupráce hodnocení studenta. Předkládá případně doporučení pro další jeho rozvoj.

Jméno a příjmení studenta: .....

Instituce: .....

Jméno zaměstnance, který hodnocení realizuje: .....

Hodnocení:

V ..... dne .....

.....

Podpis

B) Identifikace studenta instituce (ve které praxe probíhá) - 1x

Identifikace studenta a mateřské školy

Student předloží základní údaje o sobě – jméno, studijní program, termín realizace souvislé praxe, případně jiné údaje, kterými uzná za vhodné se prezentovat. Student uvede základní údaje o instituci, ve které praxe probíhá – adresa, zaměření, personální zázemí, struktura, specifika atd. – charakteristika instituce.

Rozsah materiálu: min. 1 strana.

C) Celková charakteristika dětí, se kterými přicházel student do kontaktů v rámci praxe - získané vlastním pozorováním, diskusemi s učitelkami MŠ a studiem dostupné dokumentace) - 1x

Charakteristika dětí Student předloží základní charakteristiku dětí, například z hlediska počtu, pohlaví, věkové struktury, a jiného složení, integrace a osobnostního profilu jednotlivých dětí, se kterými přicházel v rámci praxe do kontaktu. Zajímavý bude celkový pohled na děti předškolního věku, které jsou v současnosti součástí předškolního vzdělávání.

Rozsah materiálu: min. 1 strana.

D) Náslech, hospitace, pozorování (jiná osoba ve výuce) - 10x

NÁSLECH – zpracování hodnocení výstupů učitelky, jiné osoby ve výuce

Student realizuje hospitaci na praxi učitelky nebo jiné osoby ve výuce v MŠ. Zaznamenává si dění okolo a jednotlivá data uvádí do hospitačního protokolu.

Struktura hospitačního protokolu – POZOROVÁNÍ

Datum realizace sledované hospitace:

Mateřská škola:

Jméno učitelky:

Dešifrování strategií učitelky (charakteristika jejich didaktických postupů, například orientace na výkon, humanisticky (personalisticky) orientovaný model vzdělávání, nebo konstruktivisticky orientovaný model vzdělávání):
max. 1/2 strany

<p>Téma (student KONZULTUJE s učitelem) napíše vlastní stanovisko</p>	
<p>Obsahový rámec (student konzultuje s učitelem, uvede vlastní hodnocení, vyjádří se ke zvolenému tématu v návaznosti na obsah vzdělávání v dokumentech ŠVP, TVP, TP)</p>	
<p>Charakteristika dětí student uvede VLASTNÍ, bez konzultace</p>	
<p>Cíle z pohledu učitele (čeho chce učitel dosáhnout) (student SÁM naformuluje 3 cíle na základě toho, co viděl po dobu výstupu – „DEŠIFROVÁNÍ CÍLŮ“) (cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	

<p>Cíle z pohledu dítěte (co má dítě dělat, aby naplnilo stanovené cíle)</p> <p>(student SÁM naformuluje 3 cíle na základě toho, co viděl po dobu výstupu – „DEŠIFROVÁNÍ CÍLŮ“)</p> <p>(cíle jsou jednoznačné, jednoduše formulované, srozumitelné, ověřitelné a konkrétní)</p>	
<p>Kompetence</p> <p>(na základě stanovených cílů zformuluje student získané kompetence dětí a přiřadí je ke klíčovým kompetencím z RVP)</p>	
<p>Pedagogická strategie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizační formy • metody • prostředky a pomůcky <p>(student uvede konkrétní pedagogické strategie na základě toho, co viděl po dobu výstupu – „DEŠIFROVÁNÍ STRATEGIÍ“)</p>	
<p>Průběh výstupu</p> <p>(student podrobně popíše průběh výstupu, uvede časové relace, ve kterých se jednotlivé činnosti realizovaly)</p>	
<p>Hodnocení výstupu</p> <p>(student se vyjádří k výstupu učitele, uvede konkrétní náměty na úpravu a případné změny do budoucna, vyjádří se jak k organizaci výstupu, tak i k obsahovému zpracování a k práci s dětmi; zhodnotí, zda a jak koresponduje učitelem stanovené téma s pedagogickými strategiemi a výchovně-vzdělávacím procesem) (zpracovat min. na 1/2 - 1 stranu)</p>	

E) Analýza školního vzdělávacího programu MŠ - 1x

Analýza zvoleného školního vzdělávacího programu MŠ. Student předloží:

- charakteristiku;
- analýzu obsahu na podkladě oblastí vzdělávání z RVP PV, analýza klíčových kompetencí ve vztahu k obsahu vzdělávání, reflexe jedinečnosti a originality ŠVP dané mateřské školy;
- argumentované vlastní hodnocení školního vzdělávacího programu MŠ.

Kritéria pro analýzu a hodnocení si navrhne student samostatně.

Rozsah materiálu: 2 - 3 strany.

F) Závěrečná reflexe - 1x

Reflexe

Student po ukončení praxí zhodnotí vlastní působení v instituci v rámci souvislé praxe. Vyhodnotí organizační stránku svého působení, kooperaci se zaměstnanci instituce, vlastní poznatkovou bázi a odbornou připravenost. Reflektuje také přínos pro instituci i pro samotného studenta (pozitiva, negativa). Student se vyjádří k organizaci a realizaci praxe, může navrhnout doporučení do budoucna, především pro sebe, případně pro instituci.

Rozsah materiálu: min. 1 strana.

G) Osobní popis profesního vývoje studenta – 1x

Popis profesního vývoje Student předloží popis svého profesního vývoje. Má možnost vyjádřit se ve formě, prostřednictvím:

1. příběhu - Moje profesní cesta anebo
2. myšlenkové mapy s grafickým znázorněním kombinované a dokladované s krátkým popisem a vysvětlivkami - Mapa mého profesního života

Grafická forma dokumentu není dopředu stanovena.

Rozsah materiálu: min. 2 strany.

H) Deník studenta – zachytává celkové dění, činnosti a aktivity instituce a studentka v jejich rámci

Student v rámci deníku zachytává celkové dění na praxi, popisuje, případně se jinak vyjadřuje ke všem aktivitám a činnostem, které realizuje, nebo kterých je v rámci instituce součástí.

I) Hodnocení instituce studentem - 1x

Student popíše, jak hodnotí spolupráci se zaměstnanci, klíčovými osobami dané instituce. Reflektuje pozitiva a negativa spolupráce, navrhne případné zlepšení pro další spolupráci. Vyjádří se k tomu, jak vidí instituci a její zaměstnance z hlediska jejich profesních kompetencí. Hodnocení se odevzdává vyučující, nepředkládá se k státní zkoušce.

Rozsah materiálu: min. 1 strana

8 VÝCHODISKA KONCEPCE PRAXÍ – PROFIL ABSOLVENTA STUDIJNÍHO PROGRAMU UČITELSTVÍ PRO PRVNÍ STUPEŇ ZŠ (U1SZS)

Studijní program vznikl v roce 2015 na Ústavu školní pedagogiky Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen „FHS UTB“), přičemž jeho potřeba pramenila z absence adekvátní učitelské přípravy ve Zlínském regionu.

Hlavním cílem studijního programu je příprava učitele pro primární edukaci v celém náročném spektru studijních oborů.

Východiskem koncipování programu byla podpora získání kvalifikace pro učitele základní školy jako faktoru ovlivňujícího kvalitu jeho výchovně vzdělávací práce. Učitel s vysokoškolským magisterským vzděláním je profesionál, který do hloubky rozumí procesům primární edukace a dokáže je ovlivňovat ve prospěch rozvoje žáků.

Umí garantovat uspokojování potřeb dítěte mladšího školního věku s ohledem na jeho individuální dispozice a zájmy. Na učitele jsou kladeny nároky při rozvíjení širšího spektra odborných i osobnostních kompetencí a uplatňování profesní autonomie a odpovědnosti. Předkládaný program proto poskytuje absolventovi právě takový přehled, oporu v teoretickém zázemí a empirii z dění v základních školách. Profesionalita učitele základní školy je v programu propojena i s rozvojem jeho profesní identity a sebepojetí. I proto se na univerzitě dlouhodobě vytváří personální zázemí pro aktivní zapojení fakulty do procesu profesionalizace učitelského vzdělávání. K významným krokům, které fakulta učinila pro rozvoj programu, bylo získání grantového projektu Fondu vzdělávací politiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „MŠMT“) pod názvem Od začátečníka k mentorovi (2014 – 2016), který byl zaměřený na podporu dalšího vzdělávání učitelů mateřských a základních škol. Fakulta

i nadále své grantové portfolio v oblasti učitelské přípravy rozvíjí, aktuálně je řešen projekt s názvem „Předcházení šoku z reality u budoucích učitelů mateřských a základních škol v období profesního startu“.

Předkládaný studijní program je koncipován v celostním reflektivním modelu pojetí vysokoškolské výuky studentů učitelství pro 1. stupeň základní školy. Vychází také z toho, že učitelství je kategorií, která je hodna výzkumných analýz a rozborů. Na fakultě se již několik let rozvíjí výzkumné projekty zaměřené na analýzy praxí a jejich dopadů na profesionalizaci učitelů základních škol a také se realizují projekty, které podporují pedeutologii.

Model učitelské přípravy, kterou fakulta preferuje, v sobě integruje propojení teoretické a praktické stránky studia ve třech pohybech profesního bytí v osvojování učitelství:

- 1) sebe – zakotvení v profesi
- 2) sebe – porozumění v pedagogické reflexi
- 3) profesní sebe – přesahování (pedagogická transcendence) k sociálnímu a přírodnímu okolí.

Celostní reflektivní model učitelského vzdělávání je teoretickým východiskem pro koncipování didaktických znalostí učiva v mnoha obsahovém kurikulu studijních předmětů primárního vzdělávání. Jednotlivé studijní předměty jsou koncipovány pro dvojí transformaci obsahu výuky u vysokoškolských učitelů: transformace z jazyka oborů věd, umění, techniky a sportu do jazyka studentů a studijního předmětu v primární pedagogice, tzv. ontodidaktická transformace: z jazyka studijního předmětu v profesní přípravě studentů do jazyka žáků ve vyučovacích předmětech primárního vzdělávání, tzv. psychodidaktická transformace.

Principem je stálé propojování teorie a praxe i reflexe těchto procesů a jejich pedagogický výzkum.

Oblast kurikula obsahuje poznatky z vědních disciplín (především pedagogických, psychologických, ale i přírodovědných a společenskovědních), z umění (výtvarného, hudebního, pohybového a dramatického a z disciplín technických a informačních, manažerských a medicínských). Student je veden k postupnému zvnitřňování a aplikaci jejich obsahů ve svých profesních činnostech a průběžných pokusech vyučovat. Dochází k systematickému zapojování studentů do průběžných pedagogických praxí již od prvního ročníku studia. Samostatnost studentů v profesním rozhodování je završena v systému souvislých praxí v druhé polovině pětiletého nestrukturovaného studia. Na dosažení uvedených záměrů je potřebná spolupráce i řady odborníků z praxe, učitelů a mentorů ze základních škol, kteří participují při klinickém pojetí pedagogických praxí a výzkumníků v pedagogické vědě.

Studium v pětiletém magisterském studiu programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy (dále jen „ZŠ“) je zaměřeno na utváření a rozvíjení oborových, pedagogických, psychologických, komunikačních a dalších osobnostně kultivačních kompetencí pro výkon povolání učitele prvního stupně ZŠ a výzkum profese. Klíčem jsou činnosti vedoucí k postupné profesní reflexi vlastní připravenosti k výkonu profese s důrazem na transdisciplinární pojetí oborových didaktik, v němž je nosný nový pohled na transfer obsahu učiva.

Studijní program vytváří i dostatečný odborný základ pro posílení profilu ve vazbě na vědecko-výzkumnou a projektovou činnost studentů učitelství, která odpovídá magisterskému stupni studia. Studenti mají příležitosti se aktivně zapojit do vědecko-výzkumné činnosti v rámci vnitřních soutěží a

grantů fakulty. Studentům je nabízena možnost studijních pobytů v zahraničí a nabídka účasti na konferencích, seminářích a workshopech pořádaných FHS UTB ve Zlíně. Absolvent studijního oboru dokáže projektovat a implementovat výchovnou a vzdělávací činnost v primárním vzdělávání na prvním stupni ZŠ, respektive v edukačních zařízeních na úrovni primárního vzdělávání. Absolvent disponuje kontextuálními znalostmi kulturních a sociálních souvislostí primární edukace, zná psychologické podmínky výchovy a vzdělávání, dokáže aplikovat pedagogické a didaktické programy na prvním stupni ZŠ. Studijní obor ve své povinně volitelné složce umožňuje zabývat se specifickými potřebami žáků, školami, regionem a novými otázkami inkluze v primární škole. Absolvent je vybaven provádět transdisciplinární pedagogický výzkum ve všech složkách primární edukace.

Absolvent studijního oboru je způsobilý vykonávat profesi učitele prvního stupně základní školy.

Teoretické znalosti absolventa učitelství pro primární vzdělávání:

- analyzuje své dosavadní zkušenosti s učitelstvím na základě nových teoretických poznatků, vyhodnocuje své prekoncepty o vzdělávání a výuce;
- analyzuje a hodnotí teoretické poznání z primární pedagogiky a vytváří si nové deklarativní i procesuální znalosti, které ověřuje a reflektuje ve vztahu k pedagogické praxi v průběhu celého studia;
- dokáže vysvětlit všeobecné teorie výchovy a vzdělávání a dokáže je aplikovat ve svém vlastním tvořivém díle (pedagogický projekt, integrovaná tematická výuka, profesní portfolio);
- rozvíjí své výzkumné možnosti v oblasti primární pedagogiky;
- ovládá zásady tvorby a projektování výuky primárního stupně základní školy a dokáže je odborně obhájit při průběžných i závěrečných zkouškách;

- rozumí otázkám obecné didaktiky i oborových didaktik, zejména didaktikám mateřského a cizího jazyka, matematiky, sociálně – vědní a přírodovědné složce žákovského poznávání. Tyto dokáže aplikovat v pedagogických projektech a ve výzkumu nebo v jiné podobě kurikulární syntézy, která obsahuje kontextuální znalosti studenta smysluplnou transformaci učiva směrem k dítěti mladšího školního věku.

Praktické kompetence absolventa učitelství pro primární vzdělávání:

- orientuje se v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání i v postupech při tvorbě Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání;
- orientuje se v konceptech tvorby kurikula;
- orientuje se v programech i didaktice výchovných a vzdělávacích vyučovacích předmětů příslušného věku žáků v primární škole v konkrétních školních vzdělávacích programech;
- dokáže zpracovat konkrétní pedagogické projekty a programy pro jednotlivé součásti kurikula a jejich transdisciplinární souvislosti v primárním vzdělávání; projektuje a realizuje výuku na úrovni primárního vzdělávání, s psycho - didaktickými přesahy v jazyce žáků;
- nejnovější poznatky pedagogické inkluze;
- analyzuje a posuzuje alternativní programy primárního vzdělávání a zaujímá stanoviska k možnosti aplikace alternativní pedagogiky ve vlastní budoucí pedagogické praxi;
- interpretuje české i cizojazyčné vědecké texty z oblasti primární pedagogiky, ale i hraničních vědních disciplín o výchově a vzdělávání;
- umí diagnostikovat příčiny výchovných problémů žáků a pedagogicky intervenovat při jejich nápravě,
- dokáže komunikovat s příslušným pedagogickým a psychologickým servisem a požádat o odbornou spolupráci;
- dokáže komunikovat s rodiči a získávat je pro spolupráci v zájmu rozvoje a učení žáka;
- dokáže obhajovat své strategie kontroly a hodnocení výsledků v učebních činnostech žáků ve výuce;

- dokáže vyhodnocovat výsledky pedagogického výzkumu a rozhodovat o implementacích do budoucích změn.

Vedle uvedených kompetencí je absolvent vybaven návykem permanentního sebevzdělávání a dovednostmi kooperovat a komunikovat na různých úrovních odborného výchovného prostředí. Student je připraven pro pedagogickou reflexi výuky i pedagogickou sebereflexi ve vlastním sebepojetí v celostním modelu vysokoškolského vzdělávání. Je schopen se stále více opírat o procesy metakognice a výsledky vlastního pedagogického výzkumu.

9 MODEL PRAXEOLOGICKÉ PŘÍPRAVY BUDOUCÍHO UČITELE PRVNÍHO STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY NA FHS UTB VE ZLÍNĚ

V souladu s koncepcí studijního programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy se zaměřením na celostní reflektivní model učitelského vzdělávání a na základě spolupráce s týmem učitelů nebo mentorů fakulturních a spolupracujících škol je ověřován optimální model propojení teorie a praxe v rámci pregraduálního vzdělávání učitelů základních škol na FHS UTB ve Zlíně. Studenti v koncepčním modelu praxí poznávají prostředí školy, setkávají se s vedením školy a pronikají do poznávání filosofie a kultury školy. Kvalitní profilace primární pedagogiky je touto spoluprací podpořena a nadále rozvíjena. Studenti se řídí metodickými pokyny k organizaci praxí pro dané předměty v jednotlivém ročníku. V úzké spolupráci s fakulturními a spolupracujícími školami a pověřenými učiteli z praxe jsou s vyučujícími studijních předmětů a organizačním garantem praxí projednávány a organizovány, nejvíce však reflektovány organizační, praktické a profesní záležitosti vztahující se ke konkrétnímu druhu praxe. Tato zpětnovazebná i plánovací setkání vedou k porozumění a propojení teoretických obsahů studijních předmětů s realitou pedagogické a školní praxe na základní škole. Akcentována je také role cvičného učitele, přičemž záměrem je vytvoření mentorského týmu spolupracujících učitelů prvního stupně základní školy. Další formou spolupráce s praxí je zapojení odborníků z praxe do výuky v rozsahu nezbytném pro dosažení profilu absolventa.

Dále je vytvořena možnost metodického a odborného diskurzu prostřednictvím hodnocení kvality výuky, která se pravidelně i statisticky vyhodnocuje za pomoci specializovaných dotazníků. Tento model poskytuje i zpětnou vazbu pro vytvoření návrhu garance kvality jednotlivých předmětů vyučujícími.

Koncepce praktické části přípravy budoucích učitelů prvního stupně základní školy je zaměřen tak, aby se student orientoval v kurikulárních dokumentech, dokázal zpracovat pedagogické projekty a projektovat vlastní výuku, včetně diagnostiky žáka mladšího školního věku. Ve všech formách praxe je student veden k reflexi vlastní činnosti i teoretické a praktické interpretace postupů učitele ve výchovně vzdělávacím procesu. Podstatné je rozvíjet u studentů strategie kontroly a hodnocení výsledků v učebních činnostech žáků, alternativní, inkluzivní a akulturační specifika nevyjímaje.

Koncepce praxí je vytvořena jako koherentní propojení předmětů didaktického charakteru s možností jejich aplikace v přímé činnosti s dětmi mladšího školního věku s důrazem na zapojení studentů do průběžných praxí a následně do vlastních vyučovacích pokusů již od prvního ročníku studia. Nedílnou součástí praxeologické koncepce je vedení studentů k systematické, profesní reflexi vlastní připravenosti k výkonu profese. Nově vzniklá struktura studijních předmětů je proto úzce provázaná s praxí, které jsou rozděleny do pěti specifikovaných forem pedagogické praxe.

Formy pedagogických praxí

- a) dílčí hospitačně – asistentská praxe
- b) průběžná praxe
- c) výcviková praxe
- d) souvislá praxe
- e) tvorba portfolia praxe a zpracování reflexivního deníku učitele

f) Dílčí hospitačně – asistentská praxe

Jedná se o nespécifickou pedagogickou praxi, která zahrnuje rozličné typy úloh orientovaných na praktickou pedagogickou činnost v rámci teoretických studijních předmětů. Formy této praxe mohou být jednorázová forma hospitace nebo exkurze, během které může student doložit své teoretické postuláty prezentované na povinném kurzu. Studenti jsou vedeni ke zpracování dílčích úkolů zadaných vyučujícím studijního předmětu vázaného na praxi a následné písemné reflexi praxe s rozbohem.

g) Průběžná praxe

Cílem průběžné praxe je realizace průběžné asistentské praxe s vlastními vyučovacími pokusy ve výuce. Jedná se o specifickou praxi, kde si studenti mohou vyzkoušet specializaci na základě jednotlivých didakticky vedených předmětů. Studenti mají možnost úzce spolupracovat a konzultovat s jednotlivými vyučujícími ze základní školy, mají možnosti vyzkoušet si integraci dílčích oblastí kurikula do celku. Dále mohou studenti provádět hospitační a asistentskou praxi ve výuce vybraných tříd základní školy. Studenti jsou vedeni ke zpracování příprav na samostatné výstupy, zpracování reflexe praxe s rozbohem a ke zpracování dílčích úkolů zadaných vyučujícím studijního předmětu vázaného na praxi. Realizují a reflektují své první pokusy ve výuce zaznamenané a založené v portfoliu pedagogické praxe.

h) Výcviková praxe

Tato forma praxe nabízí možnost ověření pedagogických strategií v oblasti zájmových činností dětí mladšího školního věku. Patří zde například i příležitost zapojit se do přípravy aktivit a akcí pořádaných FHS UTB ve Zlíně (např. Junior univerzita FHS UTB ve Zlíně) nebo zájmových kroužků pro fakultní a spolupracující základní školy. Takto mohou z iniciativy studenta a spolupráce s vyučujícími ze základní školy vzniknout různorodě zaměřené zájmové kroužky, tematické aktivity a projekty nebo činnosti podporující spolupráce s rodiči nebo jinými subjekty školy. Vedení či asistence při zájmové činnosti je dobrovolnou aktivitou studentů, která je však příznivě hodnocena při státní závěrečné zkoušce, protože studenti i během tohoto typu praxe zpracovávají portfolio s přípravami. Tímto způsobem se studenti učí přetvářet svou didaktickou činnost i do písemné podoby pedagogické reflexe.

i) Souvislá praxe

Hlavním cílem souvislé praxe je umožnit studentům poznávat prostředí a podmínky školního života v jeho komplexnosti, adaptovat se na každodenní pracovní zátěž a participovat na všech profesních činnostech učitelů v souvislém časovém úseku. Studenti realizují jeden týden integrovanou tematickou výuku nebo projektové vyučování, které reflektují ve svém portfolio o realizované praxi. Praxe tohoto typu trvá šest týdnů a student si volí základní školu dle vlastního výběru jako možnost kontaktu s budoucím zaměstnavatelem, případně může student využít i vybranou fakultní či spolupracující školu. Studenti se ve vybrané třídě plně zapojují do školního a eventuálně mimoškolního života, asistují učitelům při všech profesních činnostech, včetně mimo vyučovacích a mimoškolních

aktivitách, seznamují se se všemi formami pedagogické dokumentace apod. Dále studenti hospitují ve výuce, konzultují s třídním učitelem (vedoucím učitelem praxe) postupy plánování, realizace a hodnocení vlastních vyučovacích pokusů. Studenti jsou dle možností zapojováni do celoškolních akcí, do práce ve školní družině, účastní se pracovních porad učitelů a vedení školy, nebo se mohou zapojit do realizovaných forem spolupráce s rodiči. Součástí praxe je příprava portfolia a vedení deníku učitele. V reflexi závěrečné praxe zpracovávají studenti ukázkové portfolio ke státní závěrečné zkoušce, které reprezentuje jejich aplikaci modelu transdisciplinární didaktiky a schopnosti reflexe teoretických didaktických poznatků aplikovaných v praxi základní školy. Student řeší vybraný pedagogický problém, který reflektuje i ve formě akčního výzkumu. Písemná práva o řešení pedagogického problému je součástí písemného podkladu ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky.

j) Tvorba portfolia z profesní praxe a zpracování deníku učitele

Tento typ praxe je zařazen samostatně především proto, že jeho příprava začíná již v prvním ročníku studia a vstupují do ní všechny předcházející formy praxe, které student během studia absolvoval. Profesní portfolio praxe je koncipováno jako závěrečné prezenční strukturované portfolio, reflexe a teoretická obhajoba aplikovaná na problému z pedagogické praxe, jehož cílem je prezentace u Státní závěrečné zkoušky.

Profesní portfolio praxe obsahuje:

- přípravu, realizaci a reflexi závěrečné (souvislé) pedagogické praxe;
- podklady dílčích praxí, výcvikových i průběžných praxí;
- pedagogický a didaktický materiál;
- profesní podklady;

- evaluaci pedagogické složky praxe a didaktické složky praxe, hodnocení učitelů z praxe;
- stanovisko uvádějících učitelů praxe a vlastní sebehodnocení.

Součástí portfolia je studentem předložený vlastní deník učitele. Deník učitele je osobním dokumentem studenta a slouží k zaznamenávání proběhlých a subjektivně prožitých situací a událostí. Rozdíl mezi portfoliem praxe a deníkem spočívá v tom, že do deníku si student zaznamenává situace, které ho potěšily, překvapily, rozzlobily, ze kterých byl smutný nebo si je nedokáže vysvětlit, chce si je dobře zapamatovat, popřemýšlet o nich, poradit se s někým (na poradě, při přednášce, v článku, v kvalifikační práci) nebo se chce podělit o své nové zkušenosti. Současně si zaznamenává různé nápady, náměty na tvůrčí aktivity, vtipné výroky či historky. Deník učitele bude zároveň sloužit k analýzám praxí a bude významným výzkumným materiálem pro další směr zkvalitňování pregraduální přípravy učitelů základních škol na FHS UTB ve Zlíně. Fakulta tím získá cennou reflexi pregraduální přípravy na univerzitě, ale i komparaci s praxí. Stejně důležitá je pro nás udržení komunikace s absolventy fakulty.

Součástí prezenčního portfolia je i stanovisko **vedoucích učitelů/mentorů praxe**. Písemné hodnocení souvislé profesní praxe vedoucím učitelem je strukturováno a přispívá k celkovému zhodnocení studenta na souvislé závěrečné praxi. Součástí prezenčního portfolia je i stanovisko **uvádějících učitelů praxe**, které je strukturováno a bráno v úvahu při výsledném hodnocení studenta.

10 DOKUMENTAČNÍ ÚKOLY PRO NAPLNĚNÍ KONCEPCE PRAXÍ U1SZS

Student si systematicky vede vlastní portfolio praxe od 1. ročníku až po SZS. Portfolio průběžně doplňuje a rozšiřuje.

Obsah portfolia:

- jméno, příjmení, studijní program, adresu školy,
  - adresu školy a vyučující praxe na dané základní škole,
  - zadání vyučujících studijních předmětů k praxi,
  - záznamy z hospitační praxe, pozorovací archy, videonahrávky, audiozáznamy,
  - vlastní přípravy na vyučování,
  - reflexe vlastních vyučovacích pokusů,
  - záznamy z výcvikové praxe, dohody a smlouvy,
  - diplomy, osvědčení, ocenění - reflexe a hodnocení praxí,
  - deník studenta,
  - teoretická východiska (podklady) daného předmětu dokumenty, seminární práce metodické materiály, pomůcky a náměty, seznam prostudované literatury,
  - vlastní publikační výstupy,
  - záznamy o další činnosti vztahující se k pedagogické praxi,
  - náměty a inspirace.
-
- příprava, realizace a reflexe závěrečné (souvislé) pedagogické praxe,
  - podklady dílčích praxí, výcvikových i průběžných praxí,
  - pedagogický materiál, didaktický materiál, profesní podklady evaluace pedagogické složky praxe,
  - evaluace didaktické složky praxe,
  - hodnocení učitelů z praxe- stanovisko uvádějících učitelů praxe,
  - sebehodnocení.

PROTOKOL K PRAXI – VÝSTUP

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Forma studia: denní

Studijní předmět na univerzitě: například Didaktika přírodovědného vzdělávání I.

Ročník: například 3. ročník

Akademický rok: 2018/19

Semestr: ZS

Jméno a příjmení studenta:

Datum realizace:

Základní škola:

Jméno fakultního učitele:

Třída:

Počet žáků:

Téma	Téma v učebních osnovách Ovoce a zelenina
Obsah = učivo	Vzdělávací oblast
Obsahový rámec	Učební osnova – tematické celky
Vyučovací cíl v jazyce učitele	Naučit děti třídit, řadit...

Učební cíl v jazyce žáka	Pozorovat ... určuje kritéria Roztřídit ...
Kompetence (gramotnost)	Žák umí, dokáže – plus klíčové z RVP ZV a práce s ŠVP
Charakteristika dětí	Počet dětí Atmosféra, klima Soc. vazby Spec. potřeby Porovnání Třída - ročník Hodina v rozvrhu
Organizační formy	Konkrétně – skupinové vyučování, laboratorní cvičení
Metody	Konkrétně – experiment, pozorování, rozhovor, demonstrace
Prostředky	
Pomůcky	
Průběh činnosti	Čas orientačně Co bude dělat Podrobný popis
Sebereflexe (výsledků i procesů)	<p>Byly splněny cíle? Zapojení dětí Poučení do budoucna Byly vhodně zvoleny metody? Of? Atd.</p> <p><i>Nevhodné: „Dětem se to líbilo, děti to bavilo“</i></p> <p>Sebereflexe je studentovo osobní hodnocení.</p>

Studijní opora byla upravena na základě posudků recenzentů.

Recenzenti:

Fakultní učitelé:

1. Bc. Magda Zycháčková – ředitelka MŠO Otrokovice
Lenka Stanckeová - MŠO Otrokovice
2. Mgr. Andrea Dalajková – Univerzitní MŠ Qočna, Zlín
3. Mgr. Nicol Šmatelková – Univerzitní MŠ Qočna, Zlín
4. Mgr. Pavlína Hrdlíková – ZŠ Malenovice, Zlín, zástupkyně ředitele pro první stupeň
5. Mgr. Břetislav Lebloch – ředitel ZŠ Horní Němčí
6. Mgr. et Bc. Eva Kočí – ZŠ Horní Němčí
7. PaedDr. Miroslava Končitíková – ZŠ Horní Němčí

Studenti:

8. Bc. Beáta Deutscherová, MBA – studentka oboru Pedagogika předškolního věku, absolventka oboru Učitelství pro mateřské školy
9. Bc. Marta Koutníková – studentka oboru Pedagogika předškolního věku, absolventka oboru Učitelství pro mateřské školy
10. Bc. Monika Ciroková – studentka oboru Pedagogika předškolního věku, absolventka oboru Učitelství pro mateřské školy
11. Bc. Dana Válková – studentka oboru Pedagogika předškolního věku, absolventka oboru Učitelství pro mateřské školy
12. Mgr. Anna Koflerová – studentka doktorského programu Pedagogika

13. Aneta Zapletalová – studentka III. ročníku Učitelství pro MŠ

14. Anita Machová - studentka III. ročníku Učitelství pro MŠ

Texty upravila: Mgr. Petra Trávníčková